

- нац. мед. університету ім. О.О. Богомольця. – 2007. – № 1. – С. 49-51.
4. Загородній М.І. Зміни жирнокислотного спектру ліпідів у щурів зі спонтанною артеріальною гіпертензією / М.І. Загородній, Т.С. Брюзгіна, А.С. Свінцицький // Серце і судини. – 2008. – № 3 (23) – С. 80-83.
  5. Коваленко В.М. Артеріальна гіпертензія – медико-соціальна проблема / В.М. Коваленко // Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска АМН України. – К., 2002. – 101 с.
  6. Свіщенко Є.П. Виявлення та лікування артеріальної гіпертензії в Україні: реальність та перспективи / Є.П. Свіщенко // Укр. кардіол. ж. – 2010. – Додаток 1. – С. 13-15.
  7. Сіренко Ю.М. Артеріальна гіпертензія та супутня патологія / Ю.М. Сіренко. – Донецьк: Видавець Заславський О.Ю., 2010. – 384 с.
  8. Стаднюк Л. А. Кардіоселективний β-адреноблокатор біпролол / Л. А.Стаднюк, О. В. Лапшин // Здоров'я України. – 2003. – № 11. – С. 10-11.
  9. Ichihara S. Attenuation of oxidative stress and cardiac dysfunction by bisoprolol in an animal model of dilated cardiomyopathy / S. Ichihara, Y. Yamada, G. Ichihara // Biochem. Biophys. Res. Commun. – 2006. – Vol. 350. – P. 105-113.

ВЛИЯНИЕ БИПРОЛОЛА НА ЛИПИДЫ ПОЧЕК У КРЫС ИЗ СПОНТАННОЙ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИЕЙ

Н.А. Горчакова, Р.С. Довгань, Т.С. Брюзгина

Резюме. Изучено влияние бипролола (бисопролола) на жирнокислотный состав липидов почек гипертензивных крыс на протяжении одного и трёх месяцев. Установлено, что только после трёх месяцев лечения наблюдается нормализация жирнокислотного состава липидов тканей почек при дозе бипролола 20 мг/сутки.

Ключевые слова: жирные кислоты, липиды, бипролол, спонтанная артериальная гипертензия.

THE EFFECT OF BIPROLOL ON THE LIPIDS OF THE KIDNEYS OF RATS WITH SPONTANEOUS ARTERIAL HYPERTENSION

N.A. Horchakova, R.S. Dovgan, T.S. Briuzgina

Abstract. The effect of biprolol (bisoprolol) on the fatty acid lipid spectrum of the kidneys in hypertensive rats during 1 and 3 months has been studied. It has been established that only after 3 months of therapy a normalization of the fatty acid content of lipids in the rat kidney tissues at a biprolol dose of 20 mg per day is observed.

Key words: fatty acids, lipids, biprolol, spontaneous arterial hypertension.

National Medical University Named after A.A. Bogomolets (Kyiv, Ukraine)

Рецензент – проф. І.І. Заморський

Buk. Med. Herald. – 2012. – Vol. 16, № 3 (63), part 2. – P. 96-98

Надійшла до редакції 05.06.2012 року

© Н.О. Горчакова, Р.С. Довгань, Т.С. Брюзгіна, 2012

УДК 616.61-085.38-073.27-036.3

Є.М. Григор'єва

КЛІНІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НЕФРОТЕКТУ В КОРЕКЦІЇ НУТРИЦІЙНИХ РОЗЛАДІВ У ПАЦІЄНТІВ НА ГЕМОДІАЛІЗІ

ДУ «Інститут нефрології НАМН України», м. Київ, Україна

Резюме. Пацієнти на гемодіалізі складають велику групу, що отримують штучне харчування. Нутриційна програма для цих осіб розглядає не тільки метаболічні порушення, пов'язані з нирковою недостатністю і супу-

тніми ускладненнями, а й порушеннями нутриційного балансу, зумовленого гемодіалізою процедурою.

Ключові слова: парентеральне харчування, хронічна хвороба нирок, гемодіаліз, білково-енергетична недостатність, нефротект.

Вступ. Білково-енергетична недостатність (БЕН) – загальна проблема в пацієнтів із термінальною нирковою недостатністю [1]. Серйозні порушення харчування діагностуються в 10 % і

помірні у 33 % хворих [2]. Їх причиною є неадекватний діаліз, зменшення вживання білків і калорій, зниження апетиту, втрата амінокислот у діалізат та катаболічні фактори такі, як ацидоз, гі-

© Є.М. Григор'єва, 2012

перпаратиреоз, резистентність до інсуліну [3]. Коморбідні фактори (діабет, кардіоваскулярні хвороби та інші) також призводять до розвитку БЕН. Рівень альбуміну < 25 г/л асоційований із більш як 10-кратним підвищенням смертності [4]. Для покращання нутриційного статусу в гемодіалізних пацієнтів може бути використане інтрадіалізне парентеральне харчування (ІДПХ), ефективність якого доведена в дослідженнях [5]. ІДПХ рекомендовано особам, які не переносять харчових добавок, або якщо дієтичні рекомендації і терапія дієтичними ентеральними сумішами виявилася неефективною.

Мета дослідження. Вивчити ефективність препарату нефротект при лікуванні розладів нутриційного статусу (НС) у гемодіалізних пацієнтів.

Матеріали і методи. Для дослідження відібрано 20 пацієнтів із порушенням НС. Демографічні дані, показники альбуміну сироватки крові та суб'єктивної глобальної оцінки (СГО) представлені в таблиці 1.

Критерієм включення пацієнта в дослідження були одна або більше перерахованих умов: концентрація альбуміну крові менше 34 г/л; втрата більше 10 % маси тіла протягом шести місяців або індекс маси тіла < 19 кг/м²; визначення порушення харчування за СГО; задокументований діагноз порушення функціонування гастроінтестинального тракту (гастропарез, синдром мальабсорбції і т.д.).

У кожного пацієнта визначалася суха маса тіла і альбумін сироватки крові при включенні в дослідження через один, три і шість місяців після початку лікування нефротектом. Аналогічно, на початку і впродовж терапії оцінювалася зміна НС за методикою СГО. Методика СГО представляє бальну оцінку апетиту, втрати маси тіла, м'язової маси, підшкірної жирової клітковини [6]. Бали за всіма пунктами сумуються і визначається вид порушення харчування. Упродовж усього курсу лікування контролювалися артеріальний тиск, гемоглобін, функція печінки (білірубін, АлТ, АсТ), електроліти крові, тригліцериди, діалізний індекс Kt/v. Всі перераховані показники впродовж трьох місяців дослідження не виходили за рамки допустимих меж.

Першій групі пацієнтів призначили розчин нефротекту 500 мл у 3 рази на тиждень упродовж 4 год сеансу гемодіалізу. Розрахунок дози препарату 5 мл/кг/сеанс діалізу. Препарат вводився в

ловник діалізного апарата. Лікування тривало три місяці. Група порівняння дотримувалася дієтичних рекомендацій і ніякої іншої нутриційної корекції не отримувала.

Результати дослідження та їх обговорення. Всі 10 пацієнтів, що отримували нефротект, завершили дослідження. Небажаних ефектів і побічних реакцій не зафіксовано в жодного пацієнта. У таблиці 2 наведені середні цифри оцінених показників нутриційного статусу у двох групах пацієнтів.

Оцінка сухої маси. Відмічено вірогідне збільшення сухої маси тіла в першій групі пацієнтів через один, три і шість місяців лікування. Середня суха маса на початок лікування становила 66,4±3,3 кг. Через один місяць лікування суха маса становила 67,2±3,3 кг (p<0,001), через три місяці – 68,4±3,3 кг (p<0,001), через шість місяців – 70±3,0 кг (p<0,001). Відповідно від початку лікування через один місяць лікування нефротектом вага збільшилася на 1 %, через три місяці – на 3 % і максимальний приріст маси зафіксовано через шість місяців після початку лікування – на 5 %. У групі порівняння не зафіксовано вірогідного збільшення сухої маси: на початку дослідження 57,6±2,5 кг, через один місяць – 57,5±2,5 кг, через три місяці – 58,1±2,6 кг, через шість місяців – 57,7±2,3 кг (рис. 3). Необхідно зазначити, що позитивна динаміка маси тіла продовжувалася навіть після припинення лікування до шести місяців, що свідчить про нормалізуючий вплив нефротекту на механізми розвитку БЕН.

Альбумін сироватки. Динаміка рівня альбуміну в першій групі пацієнтів: до лікування – 36,2±2,7 г/л, через один місяць лікування нефротектом – 36,4±3,0 г/л, через три місяці лікування – 39,4±1,6 г/л та через шість місяців після початку лікування нефротектом – 40,4±1,2 г/л. Вірогідне підвищення рівня альбуміну відбулося тільки після трьох місяців лікування (p<0,001). Проте вірогідний і максимальний приріст альбуміну зафіксовано через шість місяців від початку терапії нефротектом (p<0,001). На відміну від першої групи в групі порівняння не відмічено вірогідного збільшення альбуміну: до лікування – 38,9±2 г/л, через один місяць – 38,4±1,8 г/л, через три місяці лікування – 37,3±2,5 г/л, через шість місяців – 38,6±2,1 г/л (p>0,005).

Таблиця 1

Характеристика пацієнтів, включених у дослідження (n=20)

Ознака	Група Нефротект	Група порівняння
n чоловіків / n жінок	8/2	6/4
Середній вік, діапазон віку (років)	54 (35-63)	52 (30-65)
Середня маса тіла (кг), діапазон	66,4 (46-78)	57,6 (42-60)
Середня концентрація альбуміну в сироватці	36,2±2,7 (32-40)	38,9±2,07 (34-40)
СГО (кількість балів)	18,2	20,5

Примітка. СГО – суб'єктивна глобальна оцінка

Таблиця 2

Звітні дані динаміки сухої маси, альбуміну крові та суб'єктивної глобальної оцінки у двох групах пацієнтів

Стадія дослідження	Суша маса (кг) (діапазон значень)	Концентрація альбуміну в сироватці (г/л) (діапазон значень)	СГО (балів) (діапазон значень)
	Група Нефротект	Група Нефротект	Група Нефротект
Початок дослідження	66,4±3,3 (46-78)	36,2±2,7 (32-40)	18,2±4,0 (11-22)
Через 1 міс.	67,2±3,3 (46-79)	36,4±3,0 (32-40)	18,6±3,5 (11-22)
Через 3 міс.	68,4±3,3 (48-80)	39,4±1,6 (36-42)	21,5±1,3 (20-23)
Через 6 міс.	70±3,0 (50-82)	40,4±1,2 (39-42)	22,6±1,6 (20-24)
	Група порівняння	Група порівняння	Група порівняння
Початок дослідження	57,6±2,5 (42-68)	38,9±2,0 (34-42)	20,5±2,9 (13-23)
Через 1 міс.	57,5±2,5 (42-68)	38,4±1,8 (34-40)	20,3±2,8 (13-23)
Через 3 міс.	58,1±2,6 (42-69)	37,3±2,5 (33-41)	17,3±2,1 (14-20)
Через 6 міс.	57,7±2,3 (43-68)	38,6±2,1 (34-41)	17,5±1,5 (14-20)

Примітка. СГО — Суб'єктивна глобальна оцінка

СГО. Суб'єктивне покращання харчування відмічено і за СГО. Вірогідна позитивна динаміка за СГО відмічена в групі пацієнтів, що отримували нефротект через три і шість місяців лікування. Відповідно перед лікуванням – 18,2±4,0 бала, через один місяць – 18,6±3,5 бала, через три місяці – 21,5±1,3 бала ($p<0,05$), через шість місяців – 22,6±1,6 бала ($p<0,05$). У групі порівняння відбулося вірогідне зниження нутриційного статусу за СГО через три і шість місяців порівняно з показниками на початку дослідження: перед лікуванням – 20,5±2,9 бала, через один місяць – 20,3±2,8 бала, через три місяці – 17,3±2,1 бала ($p<0,05$), через шість місяців – 17,5±1,5 бала ($p<0,05$).

Висновок

Проведене дослідження продемонструвало ефективність інтрадіалісної терапії нефротектом на гемодіалізних пацієнтів з білково-енергетичною недостатністю у вигляді збільшення сухої маси тіла на 5 %, вірогідне збільшення рівня альбуміну сироватки крові та суб'єктивне покращання харчування за методикою суб'єктивної глобальної оцінки через шість місяців від початку лікування.

Перспективи подальших досліджень. Розробка практичних рекомендацій щодо застосування нефротекту в пацієнтів з інтрадіалізною терапією.

Література

- Ikizler T.A. Nutrition in end-stage renal disease / T.A. Ikizler, R.M. Hakim // *Kidney Int.* – 2006. – Vol. 50. – P. 343-57.
- Anthropometry and plasma amino-acids and proteins in nutritional assessment of hemodialysis patients / B.J. Maroni, G. A. Young, C. R. Swanepoel [et al.] // *Kidney Int.* – 2002. – Vol. 21. – P. 492-499.
- Lowrie E.G. Death risk in hemodialysis patients / E.G. Lowrie, N.L. Lew // *Am J. Kidney Dis.* – 2000. – Vol. 15. – P. 458-482.
- The urea reduction ratio and serum albumin concentration as predictors of mortality in patients undergoing hemodialysis / W.F. Owen, N.L. Lew, Y. Liu [et al.] // *N Engl J Med.* – 2003. – Vol. 329. – P. 1001-1006.
- Mortelmans A.K. Vanden-broucke J et al. Intradialytic parenteral nutrition in malnourished hemodialysis patients: a prospective long-term study / A.K. Mortelmans, P. Duym // *PEN.* – 2009. – Vol. 23. – P. 90-95.
- Subjective global assessment of nutrition in dialysis patients / G. Enia, C. Sicuso, G. Alati, C. Zoccali // *Nephrol. Dial. Transplant.* – 2003. – Vol. 8. – P. 1094-1098.

КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ НЕФРОТЕКТА В КОРРЕКЦИИ НУТРИЦИОННЫХ РАССТРОЙСТВ У ПАЦИЕНТОВ НА ГЕМОДИАЛИЗЕ

Е.М. Григорьева

Резюме. Пациенты на гемодиализе составляют большую группу, которая получает искусственное питание. Нутриционная программа для этих пациентов рассматривает не только метаболические нарушения, связанные с

почечной недостаточностью и сопутствующими осложнениями, а и нарушения нутриционного баланса, обусловленные процедурой гемодиализа.

Ключевые слова: парентеральное питание, хроническая болезнь почек, гемодиализ, белково-энергетическая недостаточность, нефротект.

CLINICAL EFFICACY OF NEPHROTECT, WHILE CORRECTING NUTRITIONAL DISORDERS IN PATIENTS ON HEMODIALYSIS

Ye.M. Hryhorieva

Abstract. Patients on hemodialysis make up a large group, receiving artificial feeding. A nutritional program for these persons considers not only metabolic disorders associated with renal insufficiency and concomitant complications, but with disturbances of the nutritional balance caused by a hemodialysis procedure.

Key words: parenteral feeding, chronic renal disease, hemodialysis, protein-energy deficiency, NephroTECT.

SI "Institute of Nephrology of Ukraine's NAMS" (Kyiv, Ukraine)

Рецензент – проф. Л.О. Зуб

Buk. Med. Herald. – 2012. – Vol. 16, № 3 (63), part 2. – P. 98-101

Надійшла до редакції 09.08.2012 року

© С.М. Григор'єва, 2012

УДК 612.460:615-015

Т.Р. Гришина, О.А.Громова, У.Е. Грустливая, А.Г. Калачева

ВЛИЯНИЕ ГИПЕРНАТРИЕВОЙ ДИЕТЫ И ДИУРЕТИКОВ НА ЭЛЕМЕНТНЫЙ СТАТУС У КРЫС

Ивановская государственная медицинская академия, г. Иваново, Российская Федерация

Резюме. В хроническом эксперименте на крысах проведено сравнительное изучение влияния фуросемида, индапамида, гидрохлортиазида и гипернатриевой диеты на элементный состав цельной крови и почечную экскрецию химических элементов по данным масс-спектрометрии. Установлено, что диуретики и избыточ-

ное потребление натрия хлорида вызывают дисэлементоз. Изменения содержания элементов в крови часто обусловлены изменениями их почечной экскреции.

Ключевые слова: элементный статус, диуретики, гипернатриевая диета.

Введение. Питание современного человека часто нерационально и избыточно и характеризуется, в частности, увеличением потребления поваренной соли при уменьшении поступления кальция, калия, магния, что приводит к задержке в организме натрия и усилению почечных потерь калия, магния, брома. Салуретики освобождают организм от избытка натрия и воды. В доказательной медицине высокодостоверными являются не только их мочегонное и антигипертензивное действия, но и эффекты, связанные с изменением электролитного баланса и обмена веществ – гипонатриемия, гипокалиемия, гипомагниемия и гиперкальциемия (гидрохлортиазид), гипокальциемия (фуросемид), гиперурикемия, снижение толерантности к углеводной нагрузке. Известно также, что диуретики потенцируют токсичность лития, а фуросемид влияет на обмен железа и фосфатов [4, 6]. Данные о влиянии хлорида натрия и диуретиков на баланс эссенциальных и токсических микроэлементов отсутствуют, тогда как Al, B, Cd, Cr, Ni, Mo, Se, V, Zn, Pb экскретируются с мочой.

Цель исследования. В хроническом эксперименте на крысах сравнить влияния гипернатриевой

диеты и диуретиков (гидрохлортиазида, индапамида, фуросемида) на содержание микроэлементов в цельной крови и их почечную экскрецию.

Материал и методы. Опыты проведены на 55 взрослых лабораторных крысах обоего пола, весом 200-250 г. Животные были разделены на пять групп. Крысам первой и второй групп в течение двух недель ежедневно внутрь через зонд вводили соответственно гидрохлортиазид в дозе по 2 мг/кг в сутки внутрь (Chinoin, Венгрия) и индапамид (Pro. Med. CS Praha, Чешская Республика) из расчета 0,1 мг/кг внутрь, животные третьей группы получали фуросемид (Polpharma, Польша) в дозе 5 мг/кг внутривентриально. Крысы 1-3-ей групп находились на стандартном рационе вивария. Животные четвертой группы лекарственных средств не получали и находились на гипернатриевом рационе. Для этого крысам вместо воды для питья давали 1 % раствор поваренной соли. Пятая группа была контрольной. Через две недели у всех животных определяли величину суточного диуреза и путем внутрисердечного пунктирования осуществляли забор крови в количестве 2 мл. В полученных биосубстратах